

gi tarihten itibaren kullanıldığı bilinmemektedir. Bu takvime göre yapılmış ilk tarihllemelere Göktürk Kağanı İşbara'nın 584'te Çin imparatoruna gönderdiği bir mektup ile Kül Tegin (ö. 731) ve Bilge Kağan (683-734) yazılı taşlarında rastlanır. Bu takvim sisteminde en önemli zaman birimi aşağıdaki hayvan adlarıyla tanınan on iki yıllık sürelerdir: Sığgan (sığan), ud (öküz), bars (pars), tavişgan (tavşan), lu (ejder), yılan, yund (kısırak), kon (koyun), biçin (maymun), takıgu (tavuk), it (köpek), tonguz (domuz). On iki hayvanlı Türk takviminde yıl sayısının bulunmayışı önemli bir eksiklik. Bu sebeple sonraki dönemlerde bu takvimle yapılan tarihllemelerin yılı başka takvimlere göre verilmiştir. Maniheizm inançlı Uygurlar da on iki hayvan yılının yanında + 521 sayılmasını (Mani'nin ölüm yılı) kullanmıştır. 6. Hitâ ve Uygur takvimi. Nasîrüddîn-i Tûsî'nin (ö. 672/1274) *Zic-i İlhanî*'sinde ve *Zic-i Uluğ Bey*'de geniş biçimde tanıtılmış olup Çin takvimindeki gibi on ve on ikilik dönüşümler altmış yıllık dönüşümleri, üç tane altmış yıllık dönüşüm de 180 yıllık dönüşümleri oluşturur. Bu takvimde yıl süresi 365,2436 gündür ve yıl yirmi dört eşit parçaya (yarım ay) bölünür.

D) Yıldız ve Gezegen Takvimleri. Takvim hakkında bilgi veren Herodot, insanlar arasında mevsimleri on iki bölüme ayırıp ilk defa yılı bulanların Mısırlılar olduğunu ve yılı Grekler'den daha bilimsel biçimde hesapladıklarını söyledikten sonra Grekler'in mevsimleri denkleştirmek için yıla iki yılda bir birer ay katarken Mısırlılar'ın on iki ayın her birini otuz gün sayıp yıla sadece beş gün kattıklarını belirtir. Ona göre Mısırlılar ayları da yıldızlara bakıp hesaplayarak bulmuştu. Ancak ayların hesaplanmasında ve adlandırılıp bu adların hiyeroglif işaretleriyle yazılmasında Nil'in yıllık taşmalarının temel alındığı bilinmektedir. Herodot'un verdiği bilgilere göre eski dönemlerde nehir taşıdığı zaman yalnız Delta'ya değil bazı yerlerde Libya ve Arabistan topraklarına yayılarak iki yanda bazan daha az, bazan daha çok olmak üzere iki günlük yola kadar gidiyordu. Sular yaz gün dönümünden başlayarak yüz gün süreyle kabarıyor, bu sürenin sonunda çekilip -asında yaşanmayan- bütün kış mevsimi boyunca yaz gün dönümüne kadar bir dere gibi kalıyordu. Nil'in taşıp her yanı bastığı zaman su yüzünde yalnız şehirler görünür, Mısır'ın geri kalanı deniz olur ve gemiler sanki ovada yüzerdi. Herodot'tan, Nil'in taşmaya başlaması zamanının yaz gün dönümü başlangıcı

(21-22 Haziran) olduğu, 100 gün kadar süren bir taşma mevsiminin ardından yine 100 gün kadar süren bir çekilme mevsiminin, onun da ardından susuz bir kış mevsiminin yaşandığı öğrenilmektedir. Suyun yükselme miktarının tesbiti için Nil boyunca çeşitli ölçüm istasyonları kurulmuştu (bk. MİKÿASÜ'n-NİL). 365 tam günlük (ke-sirsiz) yapılandığı için artıklama hesaplarına ihtiyaç göstermeyen, çok yalın ve kullanışlı bir takvim olan, tarih boyunca birçok takvimin aslını teşkil eden eski Mısır takviminin başlangıcının, dolayısıyla kendine özgü bir yıl sayılmasının olmaması büyük bir eksiklik ve modern bilim adamları bu eksikliği kapatmak için uzun hesaplamalardan sonra başlangıç yılı olarak milâttan önce 4241'i kabul etmişlerdir (Özer, s. 37). Akgür ise doğru tarihlenmenin milâttan önce 4382 olması gerektiğini savunmaktadır (bk. TDA, sy. 169 [2007], s. 1-64).

BİBLİYOGRAFYA :

Herodotos, *Tarih* (trc. Müntekim Ökmen), İstanbul 1973, s. 104, 109, 135; *Ptolemy's Almagest* (trc. G. J. Toomer), Princeton 1998, s. 138; Ahmed Cevdet Paşa, *Takvimü'l-edvâr*, İstanbul 1287, s. 40-41; Gazi Ahmed Muhtar Paşa, *İşlahu't-takvim*, Kahire 1307; M. Delambre, *Histoire de l'astronomie ancienne*, Paris 1817, s. 108; F. K. Ginzel, *Handbuch der Mathematischen und Technischen Chronologie*, Leipzig 1906, s. 198, 452; Osman Turan, *Oniki Hayvanlı Türk Takvimi*, İstanbul 1941; R. A. Parker, *The Calendars of Ancient Egypt*, Chicago 1950; E. Cavaignac, *Tarihî Kronolojinin Esasları* (trc. Osman Turan), Ankara 1954, tür.yer.; Hâmit Dilgan, *Takvimler ve Tarih Tekabülleri*, İstanbul 1957, tür.yer.; L. Bazin, *Les calendriers turcs anciens et medievales*, Lille 1974; Aydın Sayılı, *Mısırlılarda ve Mezopotamyalılarda Matematik, Astronomi ve Tıp*, Ankara 1982, s. 330; Faik Reşit Unat, *Hicri Tarihleri Milâdi Tarihlere Çevirme Kılavuzu*, Ankara 1984, s. VII-XVI, 159-160; W. M. Smart, *Küresel Astronomi* (trc. Nüzhet Gökdoğan), İstanbul 1984, s. 136; Yusuf Ziya Özer, *Mısır Tarihi*, Ankara 1987, s. 37; R. Stioui, *Le calendrier hebraïque*, Paris 1988; B. L. van der Waerden, *Peydâüiş Dâniş Nücüm* (trc. Hümâyûn San'atfzâde), Tahran 1372 hş., s. 65, 92; Halil Sahillioğlu, "Savaş Yılı Buhranları", *İFM*, XXVII (1969), s. 75-111; A. Necati Akgür, "Oniki Hayvanlı Türk Takvimi", *TDA*, sy. 64 (1990), s. 169-210; a.mlf., "Güneş Takvimleri", *Bilim Tarihi*, sy. 10, İstanbul 1992, s. 6-25; a.mlf., "Osmanlı Malî Yılı", *TDA*, sy. 102 (1996), s. 67-128; a.mlf., "Gerçek Hicri Takvim", *Toplumsal Tarih*, VIII/43, İstanbul 1997, s. 55-66; a.mlf., "Kuramsal Hicri Takvim", a.e., VIII/44 (1997), s. 42-47; a.mlf., "Hicri Günleri Rumi / Milâdi Günlere Çevirme Kitapları", a.e., VIII/46 (1997), s. 54-62; VIII/47 (1997), s. 51-59; VIII/48 (1997), s. 55-61; VIII/49 (1998), s. 57-60; a.mlf., "Ay Takvimleri", *TDA*, sy. 151 (2004), s. 161-207; a.mlf., "Eski Mısır Takvimi ve Kronolojisi", a.e., sy. 169 (2007), s. 1-64; Colin Alistair Ronan v.dğr., "Calendar", *EBR.*, IV, 611-628; a.mlf., "Ta'rikh", *El2* (İng.), X, 257-264.

TAKVİM-i CELÂLÎ

(bk. CELÂLÎ TAKVİMİ).

TAKVİM-i VEKÂYİ'

(تقويم وقایع)

Osmanlı Devleti'nin ilk resmi gazetesi.

Birinci sayısı 25 Cemâziyelel 1247'de (1 Kasım 1831) Türkçe olarak yayımlanmış, çok düzenli olmasa bile daha sonraki dönemlerde başta Fransızca diğer dillerde de nüshaları neşredilmiş, Avrupa'daki örneklerine uygun biçimde iç ve dış kamuoyunu daha düzenli ve hızlı şekilde bilgilendirmek amacıyla çıkarılmıştır. Avrupa'da gazetenin ve gazeteciliğin XVII. yüzyıl başlarından itibaren takip edilebilen uzun bir geçmişi bulunmakla birlikte Osmanlı ülkesinde ilk gazeteler, ancak XVIII. yüzyılın sonlarında İstanbul'la İzmir başta olmak üzere bazı merkezlerde yabancılar tarafından kendi dillerinde neşredilmiştir. Türkçe ilk gazete ise Kasım 1816'da Bağdat Valisi Kölemen Dâvud Paşa tarafından yayımlandığı ileri sürülen Türkçe-Arapça *Curnalü'l-İrâk* bir yana bırakılırsa Mehmed Ali Paşa'nın yarı yarıya Türkçe ve Arapça olan, ilk sayısı 2 Aralık 1828'de Kahire'de neşredilen *Vekâyi-i Mısriyye*'sidir. Ayrıca Alexandre Blacque İzmir'de birbiri ardınca *Spectateur oriental* ve *Courrier de Smyrne* adlı gazeteleri çıkarmıştır. Özellikle bu son iki örnek Osmanlı yöneticilerini harekete geçirmiş ve İstanbul'da devletin sesi olabilecek bir resmi gazete çıkarılmasına karar verilince padişahın onayıyla buna *Takvim-i Vekâyi'* ismi uygun görülmüştür. II. Mahmud'un gazeteye izin vermesi, muhtemelen merkezîyetçilik ve reformculuk gibi iki önemli siyaseti benimsemiş olmasından, Yunanistan'ın bağımsızlığını kazanmasıyla (1829) sonuçlanan savaş süresince devletin kendi görüşlerini Batı ülkelerine ve kendi kamuoyuna anlatmada yaşadığı sıkıntılardan ve özellikle Mehmed Ali Paşa'nın çıkardığı gazeteye bir bakıma alternatif olma düşüncesinden kaynaklanmıştır. Gazete yayımlandığında konuyla ilgili olarak halkı bilgilendirmek amacıyla Sahafklar Şeyhizâde Esad Efendi tarafından 8 Ekim 1831'de *Mukaddime* kaleme alınmıştır. *Takvim-i Vekâyi'* iki defa ara vermesine rağmen yayımını sürdürmüş, Osmanlı Devleti'nin sona ermesinin ardından Cumhuri-

yet döneminde *Cerîde-i Resmîyye / Resmî Gazete* adıyla bir bakıma devamlılık göstermiştir.

Doksan bir yılı bulan yayım hayatı boyunca *Takvîm-i Vekâyi'*, değişen ve gelişen şartlara uyma çabasıyla farklılıklar göstermekle birlikte önceleri ülkenin tek Türkçe süreli yayın organı idi ve resmî gazetelerden öte bir düzene sahipti. "Vukûât-ı Resmîyye ve Gayr-i Resmîyye" olmak üzere iki bölüme ayrılan gazetede "Umûr-ı Dâhîliyye, Mevâdd-ı Askeriyye, Es'âr, Fünûn, Tevcîhât, Tevcîhât-ı İlmîyye, Umûr-ı Hâriciyye, Garîbe" gibi alt başlıkların bulunması iç ve dış haberlere yer verildiğini göstermektedir. Gazetenin içeriği ise başta İstanbul'daki görevliler olmak üzere ülkenin çeşitli yerlerinde devlet memurları tarafından derlenerek Takvimhâne-i Âmir Nezâreti'ne gönderilen bilgi ve belgelerden seçilmekteydi. Çıkan her sayısı gibi müsveddeleri de basımından önce sadâret kanalıyla saraya ulaştırılmaktaydı. Bazan padişahın isteği doğrultusunda tashih edilip yeni bölümler ek-

lenmekle birlikte genelde *Takvîm-i Vekâyi'* müsveddelerinin aynen basılmasına izin verilmekteydi. İlerleyen zaman içerisinde ön inceleme ile başka bazı makamlar da görevlendirilmiştir.

Takvîm-i Vekâyi', Türkçe nüshası yanında aynen tercüme ile veya kısmen değiştirilerek farklı dillerde de yayımlanmıştır. Avrupa kamuoyuna yönelik olarak dönemin diplomatik dili Fransızca ile *Le Moniteur oman* ismiyle ilk sayısı Türkçe'sinden dört gün sonra 5 Kasım 1831'de çıkmıştır. Türkçe dışındaki diğer nüshalar ülkede yaşayan muhtelif ahalî tarafından konuşulan başlıca dillerde yayımlanmıştır. Bunlar Ocak 1832 başlarından itibaren *Liro-Kir* adıyla Ermenice, aynı tarihlerde olması gereken Rumca, ardından Arapça ve Farsça nüshalardır. Zaman zaman aksayan veya ara verilen bu yayınlar uzunca bir süre devam ettirilmiştir. Bu çerçevede bilhassa ilân edilmesi gereken durumlar ortaya çıktığında "zeyil, ilâve, ilân, ilân-nâme-i resmî, tenbihnâme, varaka-i matbûa" yanında daha ziyade "varaka-i mah-

sûsa" adıyla ekler çıkarılmıştır. Bununla birlikte Türkçe nüshalarının bile büyük ölçüde aksamış olması dikkate alınırca *Takvîm-i Vekâyi'*in hedefine tamamen ulaşmakta yeterli bulunmadığı söylenebilir.

24 x 35 cm. ebadında dört sayfa halinde neşrine başlanan *Takvîm-i Vekâyi'*in zaman içerisinde ebadı ve sayfa sayısı değişmiştir (1908 sonrasında otuz iki sayfalık sayıları çıkmıştır). Bugün elde bulunan abone kayıt defterine göre önceleri arzu eden tüccar, esnaf ve halktan kişiler yanında belirli düzeydeki devlet memurlarına yıllık 120 kuruşluk zorunlu abone kaydıyla satılmıştır. Taşrada ise devlet postasıyla gönderildiği idarehanesinde satışa sunulmuştur. *Takvîm-i Vekâyi'*, bu ilk dönemlerde diğer dillerdeki nüshalar hariç 3000'in biraz üstünde bir abone sayısına sahipti. Fakat gazete en azından haftada bir çıkarılması gerekirken ilk sekiz sayısından sonra bir türlü istenen düzene kavuşamadığı gibi (yıllık 8, 19, 24 sayı) zaman içerisinde maktû bir vergi ya da mecburi abone usulü olarak algılanan uygulama

*Takvîm-i Vekâyi'*in mukaddimesi ile i. sayısının ilk sayfası

Haziran 1868'de, "memur maaşı hizmete mahsus ücret demek olmakla ... her memurun *Takvîm-i Vekâyi'*e müşteri olması mecbur edilmesi zaten muvâfık-ı hak-kâniyet bulunmadığı" görüşünden hareketle kaldırıldı. 1878 yılına kadar devam eden bu uygulamaya bu tarihte ara verilip Mart 1891'de ikinci defa başlayan yayım döneminde üst düzeydeki memurların zorunlu olarak abone edilmesi usulüne geri dönüldü. *Takvîm-i Vekâyi'*, Osmanlı dönemi gazeteleri içerisinde kütüphanelerde en fazla koleksiyonu bulunan yayınların başında yer almaktadır. Bunda baştan itibaren "def'a, aded, numero" gibi kelimelerle gösterilen yayım sırasına uygun biçimde ciltlenip korunmuş olmasının önemli rolü vardır. İlk döneminin yıl sonlarında fihristinin hazırlanması da *Takvîm-i Vekâyi'*in günümüz gazeteleri gibi bir defa okunup atılacak bir yayın organı şeklinde düşünülmediğini göstermektedir.

Osmanlı yönetimince *Takvîm-i Vekâyi'* idarehanesi ve matbaası olmak üzere eski Bursa mütesellimi kapıcıbaşı Mûsâ Ağa'nın, 1824'te Harem'deki yerinden Süleymaniye'deki Kapitan İbrâhim Paşa Hamamı'na (İstanbul Üniversitesi Kütüphanesi yanı) taşınan matbaanın yakınlarında bulunan konağı 20.000 kuruşa satın alınmıştır (15 Ağustos 1831). Burası 1832'de matbaa idaresiyle birleştirilmiş ve başkanlığına *Takvîm-i Vekâyi'* hâne-i Âmir ve Tab'hâne-i Ma'mûre nâzırı unvanıyla Esad Efendi tayin edilmiştir (Beydilli, s. 144, 150). Burada ilk gazeteciler diye nitelenebilecek kişiler yanında yeterli sayıda matbaa elemanı görev yapmaktaydı. Bâbü'lî'nin haberlerini Sârim Efendi, Bâb-ı Seraskerî'nin haberlerini Said Bey toplayarak gazete yönetimine ulaştırmaktaydı. *Takvîm-i Vekâyi'*in Fransızca nüshasında A. Blaque'tan sonra Hassune Efendi (Hüseyin Mazhar Efendi), Françeski, Saffet Rouet ve Esad Efendi görev yapmış, Ermenice nüshasında başlangıçta patrikhânenin personel desteği olmuş, ayrıca kimliği belirlenemeyen bir kişi 1000 kuruş maaşla tercüman tayin edilmiştir. Ermenice *Takvîm-i Vekâyi'*in çevirisi bir süre Hariciye Nezâreti'nce yerine getirilmiştir. Gazetenin Rumca nüshası ilk dönemde yine patrikhânenin araç ve personel desteğiyle çıkarılmış, daha sonra Yanko Mosurus, Aleko ve Kostaki Adosidi efendiler tercüme işinde görev yapmıştır. Arapça nüshasının ilk görevlisi Ahmed Nazif Efendi, Farsça'nınki Örfî Efendi'dir ve her ikisi de bu dilleri çok iyi bildiğini girdiği imtihanda ispat etmiş-

ti. Önceleri nâzır, ilerleyen dönemlerde müdür olarak nitelenen *Takvîm-i Vekâyi'* yöneticilerinin tamamı kronolojik sıra içerisinde sayılmazsa da Esad Efendi'nin ardından diğer isimler şunlardır: Nazif Efendi (vekil), Mustafa Sâmî Efendi, Nûman Mâhir Bey, Âtîf Bey, Recâi Efendi, Lebîb Efendi, Nûzhet Bey, Saffet Bey, Âkîfpaşazâde Nâil Bey, Yesârîzâde Mustafa İzzet Efendi, Maarif Nâzırı Kemal Efendi, Ahmed Midhat Bey, Fâik Reşad Bey, Emin Bey. Yaklaşık kırk yedi yıl süreyle aralıksız yayımlandıktan sonra *Takvîm-i Vekâyi'*in 16 Mart 1878'de 2119. sayısını takiben yayımına on üç yıl ara verilmiştir. Bunun büyük Rus savaşı, yaşanan bozgun ve ağır toprak kayıplarıyla ilgili olduğu açıktır. 26 Mart 1891'de başlayan ikinci dönem ise oldukça kısa sürmüş ve 16 Mayıs 1892'de 283. sayısıyla yayımı tekrar durmuştur. *Takvîm-i Vekâyi'* üçüncü defa 28 Eylül 1908'de yayıma başlamıştır. Bu devresi İstanbul hükümetinin ortadan kalkışına kadar (4 Kasım 1922) sürmüş ve 4608 sayı neşredilmiştir.

BİBLİYOGRAFYA :

Orhan Koloğlu, *Takvîm-i Vekâyi, Türk Basınında 150 Yıl: 1831-1981*, Ankara, ts. (Çağdaş Gazeteciler Derneği Yayınları); Nesimi Yazıcı, *Takvîm-i Vekâyi: Belgeler*, Ankara 1983; a.mlf., "Takvim-i Vekâyi ve Ceride-i Havadis'in Mukaddimelerinin Tahlil ve Karşılaştırılması", *Gazi Üniversitesi Basın-Yayın Yüksekokulu Dergisi*, sy. 6, Ankara 1984, s. 69-76; Kemal Beydilli, *Türk Bilim ve Matbaacılık Tarihinde Mühendishâne, Mühendishâne Matbaası ve Kütüphanesi: 1776-1826*, İstanbul 1995, s. 144-150; Selim Nûzhet [Gerçek], "Fransızca Takvim-i Vakayî: Le Moniteur Ottoman", *YT*, sy. 3 (1932), s. 225-233; a.mlf., "Takvim-i Vakayî", *AA*, I, 189-191; Ahmed Emin Yalman, "Türk Basın Tarihinin Başlangıç Tarihine Bir Bakış", *Yıllık: Gazetecilik Enstitüsü Dergisi*, sy. 1, İstanbul 1960, s. 9-13; Altan Deliorman, "İlk Türk Gazetesi", *TK*, II/23 (1964), s. 6-11; Cengiz Orhonlu, "Türkçe Yayınlanan İlk Gazete: Takvim-i Vekâyi", *BTTD*, I/6 (1968), s. 35-39; Adnan Giz, "İlk Türk Gazetesinin Adı Nasıl Seçildi", *a.e.*, XI/64 (1973), s. 23-26.

NESİMİ YAZICI

TAKVİMÜ'İ-BÜLDÂN

(تقويم البلدان)

Ebü'l-Fidâ'nın
(ö. 732/1331)

coğrafyaya dair eseri.

Ebü'l-Fidâ 721 (1321) yılında tamamladığı eserinde coğrafyaya ilk defa tablo sistemini uygulamış (Krachkovsky, I, 393), zîc denilen astronomi cetvellerinin yanı sıra özellikle V. (XI.) yüzyıl hekimlerinden İbn

Cezle'nin hastalıkların teşhis ve tedavisini tablolar halinde açıklayan *Takvîmü'l-ebdân* adlı kitabından esinlenip kitabına bu adı vermiştir (*Takvîmü'l-büldân*, s. 3). Eserin iki bölümde ele alınması mümkündür. Nisbeten geniş bir mukaddime niteliğindeki birinci bölümde (s. 1-75) Ebü'l-Fidâ, İbn Havkal, İbn Hurdâzbih ve Şerîf el-İdrîsî gibi müelliflerin eserlerini incelediğini belirterek bazı eksik yönlerini dikkat çeker ve kendisinin imkânlar ölçüsünde bu eksiklikleri tamamlayan bir kitap yazmayı amaçladığını söyler. Ardından kuzey ve güney yarım küre, ekvator, yeryüzünün yedi ana bölgesi, yeryüzünün meskûn kısımları, okyanuslar, denizler, göller, nehirler ve dağlar hakkında bilgi verir. Kitabın asıl metnini oluşturan ikinci bölümde (s. 77-505) yeryüzü Arap yarımadasından başlanarak yirmi sekiz bölgeye ayrılıp incelenir. Her bölge iki bölüm halinde tanıtılır. Birinci bölümde bölgenin coğrafi konumu, sınırları, fizikî ve beşerî coğrafyası tanıtılır, bu arada alt bölgeler ve önemli şehirlerden bahsedilir. İkincisinde ise bölgenin şehirleri tablolar halinde verilir. Bu tablolarda şehirlerle ilgili bilgilerin alındığı kaynak, şehrin enlem ve boylam olarak koordinatları (riyâzî coğrafyası), yedi ana bölgeden hangisinde yer aldığı, hangi alt bölgeye (meselâ Hicaz, Yemen, Filistin vb.) dahil olduğu ve isminin doğru telaffuzu yazılır. Tablonun sonunda "el-Evsâf ve'l-ahbârü'l-âmme" başlığı altında şehirle ilgili tarihî ve coğrafi bilgiler özetlenir.

Diğer coğrafyacılar gibi dünyanın yedi ana bölgeden meydana geldiğini söyleyen Ebü'l-Fidâ bu bölgeleri oluşturan alt bölgelere yer verdiği için yirmi sekiz bölgeden bahsetmiştir. Bu bölgeler sırasıyla şunlardır: Arap yarımadası, Mısır, Kuzey Afrika, Ekvator Afrikası (Bilâdüssûdan), Endülüs, Akdeniz ve Atlas Okyanusu adaları, Kuzey Avrupa ve Kuzey Asya, Suriye, el-Cezîre, Irak, Hûzistan, Fars, Kirman, Sicistan, Sind, Hindistan, Çin, Bahrüştark (Pasifik) adaları, Bilâdürrûm (Anadolu), İrmîniye ile Arrân ve Azerbaycan, Cibâl (İrâk-ı Acem), Deylem ve Gîlân, Taberistan ile Mâzenderan ve Kûmis, Horasan, Zâbülistan ve Gûr, Tohâristan ve Bedahşan, Hârizm, Mâverâünnehir. Ebü'l-Fidâ eserinde zikrettiği yerler hakkında diğer birçok İslâm coğrafyacısının aksine daha çok coğrafi bilgilere yoğunlaşmış, tarihî olaylara, edebî ve efsanevî rivayetlere yer vermemiştir. Kendisinden önce kaleme alınan coğrafya kitaplarından sadece nakiller yapmakla yetinmemiş, bilgileri eleştirip değerlendirmiştir. *Takvî-*